

א' ב' שבפרשה

רעיון ומוסר השכל בדרך משל ונמשל הנלמד מהפרשה
מבארם של רבותינו מפרשי התורה, בעלי המוסר והחסידות.

תהיה רגוע, הכל כאן מתוכנן.

הרב אהרן רכניצר

מוצ"ש במושב נוב שבצפון, סעדיה שידע שמחכה לו נסיעה ארוכה, ארז את חפציו כדי לחזור תיכף לאחר הבדלה. הוא נפרד נרגשות מאפרים מארחו, ואמר: **"האמת ממש נהייתי לא שיערתי... רגע, ברשותך, אני רואה שמתקשרים אלי מהמועצה, וזהו משהו חריג, אני עונה שניה לטלפון."**

סעדיה-שבוע טוב לך. מדבר פה צחי רכז היישוב. ידידי, תגיד תודה לה' שהציל אותך ואת משפחתך ממוות בטוח". פניו של סעדיה החווירו לשמע הידיעה. **"מה ממה קרה?"** הזדעק סעדיה. צחי סיפר לו: **"לפנות בוקר נורה קטיישה ליישוב שפגע בול בביתך, וכפי שהבנתי שמהו יוצא דופן גרם לך שיצאת לחופשה מתוכננת ובזכותה ניצלת. יחד עם זאת צר לי לבשר לך שהבית שלך נהרס לחלוטין, ואין לך בית לחזור אליו, אבל אל תדאג אנחנו תושבי היישוב נעמוד לרשותך לעזור לך בכל מה שתצטרך ובינתיים משפחת נחמני מעבירה לרשותך את קומת האירוח שלהם שישמש לך עד אשר תתארגן מחדש,** אני סומך עליך שתמצא את הדרך להעביר את הבשורה לבני ביתך, המשטרה מבקשת שתבוא מהר ככל האפשר. הזדרז אנחנו כולנו מחכים לך."

בשקט עדכן סעדיה את אפרים על הבשורה ששמע כעת ונפל על צווארו, כשדמעה מבצבצת בזווית עינו הודה לו נרגשות, **"עכשיו אני נזכר במילים שאמרת לי אז לפני חודשיים, שאחרי שבת אהיה אסיר תודה על האירוח, בחינת ניבא ולא ידע מה ניבא, תודה לה' ששלח אותך כשליח לתכנן שבת בת מצווה ולהכניס לך ג'וק בראש שאני חייב להיות כאן ולא שם, כך ניצלנו אני ומשפחתי ממוות בטוח, ברור לי שהשבת הזו היא חלק בלתי נפרד מיד ההשגחה ששמרה עלי שלא אנזק בגוף, עכשיו שראיתי את חלקו הראשון של ההצלה, אני בטוח שעוד אראה יחד עם משפחתי את החסדים שלו גם בשיקום הנזק ברכוש."**

הלך מהפרשה בדומה ללקח ממבצע "עמוד ענן".

מה ההבדל בין סיבה למסובב? האם שניהם מאת השם?

מי באמת הציל אותנו ממתקפת הטילים?

סיפורים כאלו היו רבות, לא רק אז אלא גם בימים

אלה, בשבוע האחרון שהיינו בסערת ימי מבצע **"עמוד ענן"** גם מי שלא התבונן, **ראה בחוש את יד ה' שנמצאת בכל טיל ורקטה,** לצערנו ראינו גם את היד המכוונת שיזדמנו בפונדק אחד בקרית מלאכי אלו של"ע נגזר עליהם למות.

אולי לא לחינם נקרא שמו **'מבצע'** ולא מלחמה בגלל שבמלחמה ישנם בדרך כלל הרבה קרבנות, ואולם אצלנו רואים שישנם הרבה ניסים ולכן מבלי שנרצה הכניס הקב"ה מחשבה בליבותיהם של מקבלי החלטות שיבחרו בשם מבצע **"ע"ש** ההטבות המפליגות ויד ההשגחה שראינו עין בעין.

אין ספק שהשבוע האחרון היה עבורנו שיעור מאלף בענייני אמונה וביטחון וחשוב שנלמד מכך שאחד מיסודותיה הוא: **שנדע שיש סיבה ויש מסובב.** הסיבה היא כמו סעדיה ומשפחתו עליהם סיפרנו שניצלו בגלל שלא שהו בדירתם, אודות אותה הזמנה לחגוג את השבת במושב נוב. **והמסובב הוא הקב"ה שמסבב שיפול הטיל לביתם.**

האם אנו מפנימים שגם הסיבה היא מאת ית"ש? אנשים רבים מאמינים שאמנם הקב"ה מסבב את הטילים להיכן יעופו, וההשגחה הפרטית הוא שזה יעוף דווקא על הבית הריק, ולא ברור להם שגם הסיבה קרי העילה שהאדם יצא מביתו, גם את זה הקב"ה סיבב.

נראה לכם פשוט?! **צאו וראו כמה אנשים משוכנעים שחיהם נצלו בזכות כיפת**

הלו, "משפחת שרעבי? סעדיה בבית?" "כן".

"סעדיה שלום, כאן מדבר הבן דוד שלך אפרים גדי ממושב נוב שברמת הגולן. אתה זוכר?"

"כן כן" עונה סעדיה.

סעדיה - תשמע, בעוד חודשיים נערוך אי"ה שבת - בת מצווה לבתנו היחידה מרים, אנחנו מאוד רוצים לערוך שבת גדולה לכבוד הבת מצוה, ואנחנו שמחים להזמין אתכם שתבואו לכאן עם כל המשפחה, ההזמנה כוללת כמובן אירוח מושלם עם צימר מפואר, בקיצור חוויה מושלמת, עונג שבת כמו שאתם אוהבים.

שקט ממושך שם מעבר לקו, ואפרים, קורא לו טוב "סעדיה? האם לא הסברתי את עצמי מספיק?"

"חס חלילה" עונה סעדיה, "אני פשוט חושב שאאלץ לוותר על ההזמנה, קשה לנו מפאת מרחק המקום - להגיע מהיישוב שלנו 'מבקיעים' שבדרום עד 'נוב' שבצפון, זה משהו שמתאים יותר לחופש, אולי באמת נתכנן פעם- לעשות מפגש משפחתי".

"שמע טוב סעדיה," פנה טוב אפרים, "אני מבקש ממך לשקול זאת טוב, יש לנו אינטרס שמעבר לאחווה המשפחתית המורחבת, שיהיה זה גם אירוע גדול, כך תהווה המסיבה עבורה משמעות ערכית למעבר שלה בחיים - בהגיעה ב"ה לגיל המצוות, אנו בטוחים שזה ייצרב לה חזק בלב וישמר לה לכל החיים, **לכן חשוב לנו שגם אתם תבואו** מה גם שהיא תראה בכם דוגמא טובה לחיי תורה ונחת. סעדיה תחשוב על זה, ונעמוד בקשר בהמשך".

אפרים לא ויתר, מאז אותה שיחת טלפון הרבה להתקשר וכל פעם במאמצי שכנוע נוספים. "אולי תיקח קצת חופש מהעבודה ותתכנן סוף שבוע מיום חמישי, תבקר קצת בחרמון ותישאר עד אחרי השבת **וכמובן שהכל על חשבונך,** אה מה אתה אומר?"

סעדיה כבר לא יכול היה לסרב ובלית ברירה נתן את הסכמתו, "את האמת אני לא עושה את זה כל כך למעני, אני אדם ביתי שמאוד אוהב את הפינה שלו, אבל למענך אעשה זאת". אפרים הודה לו נרגשות ואמר "תודה שאתה עושה את ההקרבה למעני, **אני בטוח שלאחר השבת תודה לי על שלא הרפיתי ממך ותהיה אסיר תודה על האירוח."**

-- טבת תשס"ט **מבצע 'עופרת יצוקה' נמצאת בעיצומה,** זה כבר השבוע השני שהטילים עפים לכל הכיוונים, אזעקות רועשות נשמעות בכל שעה בעיר או יישוב אחר, בחדשות מדווחים כל הזמן על נזקים ברכוש ולפעמים גם על נפגעי חרדה אך לא מעבר לכך. הניסים הם מהדברים המדוברים ביותר, אין אחד שמתכחש לזה גם אחרוני הכופרים מודים שיש כאן יד מכוונת שמשגיחה על כל פרט ועל כל צעד ושעל. **שבת ויחי יזכרו ויצרבו עמוקות בתושבי מושב 'מבקיעים', שספג פגיעה ישירה עם טיל שהסב נזק כבד לרכוש אך אפס נזקים בגוף.** וכאילו הכל היה מתזמן מראש, הבית שנפגע ישירות - היה לא אחר מביתו של סעדיה שרעבי. כלי התקשורת דיווחו בהרחבה על נפילת הטיל שחיסל את כל הבית ולמרבית הפלא בדרך נס לא שהו שם בני המשפחה.

הבהביא המוות. והאמת שלא כן הדבר אלא הקב"ה המסבב כל הסיבות קבע מיתתו בסיבה זו הנראה לעין, בגלל שכבר הגיע זמנו למות.

[אגב נוכל לפרש בפשטות, שזהו שאמר שלמה המלך "טוב ללכת אל בית אבל – מלכת אל בית משתה, באשר הוא סוף כל האדם, והחי יתן אל לבו" (קהלת ז). כיון שכשבאים להשתתף בשמחה נראה הכל כל כך טבעי וזורם עד שאנחנו לא שמים לב לחסד ה' בכל שלב בחיים. אולם גם כשבאים לבית האבל הרי מבררים מה סיבת המוות ואפילו שישנם התולים המיתה בסיבה, בכל זאת עדיין יש מקום להתגדר שמבינים שסוף כל האדם למות ומזה החי יתן אל לבו].

ובחזרה לביאור המדרש: זוהי כוונת חז"ל במליצתם "כרסא טעין רגלוי". דלפי מה שנראה לעינינו נדמה שהרגלים הן הנושאות את הכרס אבל האמת שאילולא ניתן מאכל ומשקה בכרסו לא היה בו כח ללכת, וזה שאמר **טעין ליבא לרגלוי - שהלב נושא את הרגלים**, מאחר שבתחילה מחשב הלב דרכו לאן ילך ורק כאשר קבע האדם בלבו היעד לאן ילך, לא ישאוהו רגליו למקום אחר, **נמצא שהלב הוא הנושא את הרגלים**.

באופן זה מבאר ר' אחא את אריכות הלשון וישא יעקב רגליו וילך: שקודם ההבטחה הלך בכבודות שהיה צריך להרים רגליו ולברוח רק בגלל הסיבה שעשיו רודף אחריו והוא הגורם שישא רגליו, ואילולא היה עשו רודפו לא היה צריך ללכת לחרון, אבל אחר שנתגלה אליו ה' וגילה לו **שהוא המסובב ועושה הכל** ומלכתחילה היה צריך ללכת לחרון כדי לבנות ביתו, והסיבה היא רק כלפי חוץ, שולול הסיבה הרי לא היה הולך, לכן גלגל השי"ת שילך בגלל סיבה חיצונית זו. כששמע יעקב דבר זה נהפך מחשבתו להבין שכל הליכתו הוא לטובתו והכל כאן מתוכנן, מאז נשא ליבו את רגליו שכל ההליכה נעשתה לו קלה, כמו שרש"י מציין בגלל הבשורה טובה שהבין שהליכה זו לחו"ל הוא בגדר לתתחילה שבלכתחילה, ואין לו מה להצטער שהרי זהו תכליתו ולטובתו.

ובדרך זה יתבאר בדרך אפשר גם קושיית הרמב"ן עה"פ אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך וכו' שהקשה, האין הטיל יעקב ספק בדבר אחרי שהבטיחו כי לא אעזבך עד אשר וגו' ומתרץ הרמב"ן שהיה ירא שמא יגרום החטא. ולדברנו ניחא שביקש שהקב"ה יהיה עמו, דהיינו שבכל רגע ירגיש שהקב"ה המסבב כל הסיבות יראהו גם בחלק הסיבה את ישועת ה' ורצונו בזה, ומדויק בדבריו ושמרני 'בדרך' אשר אנכי הולך.

הברזל, רגע, ואולי זה נכון? התשובה הוא ממש לא! כי אם נתבונן בתוצאות של מבצע עופרת יצוקה שאז עדיין לא היתה מערכת כיפת ברזל, הרי בשבוע זה נהרגו יותר אנשים עם הכיפת ברזל לעומת אז, וחלקם נפצעו דווקא מרסיסי הטיל של כיפת הברזל. ללמדך שכיפת הברזל שהוא רק הסיבה הנראית לעין וההצלה האמיתית הוא ע"י המסובב - הקב"ה שהפעם רצה שברוב המקרים יתלבש ההצלה באמצעות כיפת הברזל, הוא גם זה שנתן את התבונה במוח היהודי בבניית חידוש זה. אך לצערינו אנשים רבים טועים ואומרים שתולים את הצלתם בזה באמרו: "אילולא כיפת הברזל כמה אבדות בנפש היו ח"ו", אבל מה יענו לתושבים המתגוררים ברחוב הורקנוס באשדוד, שהטיל לא יורט ע"י כיפת הברזל והקב"ה עשה להם ניסים גם בלי הכיפה. [ובוודאי שמצד חובת ההשתדלות הוא הדבר הנצרך ביותר, ואין סומכין על הנס]. ובכ"ז עבורנו הוא ניסיון לראות האם נשים יתבונן בכיפה זו? ולכן כדאי וראוי לכל אחד שיראת שמים ואמונת ה' נטועה בליבו להוריש ממנו מחשבת פסול בכיפת הברזל ולהשריש בעצמו את הביטחון שהנה לא ינום ולא ישן, ואם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר.

למה נקרא שמו של הקב"ה 'המקום'?

במדרש רבה (ס"ח ט) עה"פ **ויפגע במקום**. ר' הונא בשם ר' אמי אמר מפני מה מכניז שמו של הקב"ה וקוראין אותו מקום שהוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו. פירוש הדברים שבשונה מכל מלך שמלכותו תלוי במקומו, ואם לא יהא לו מקום תתפוגג ממנו המלוכה, הקב"ה שונה הוא שהוא מקומו של עולם שהוא זה שמחזיק את העולם. וכמו נברשת גדולה שתופס מקום נכבד באולם אבל באמת מה שמחזיק אותה זהו הו"ש שעליו הוא תלויה ועומדת, ואותו הו"ש הוא נסתר, כן הקב"ה פעמים שמתנהג עמו בבחינת מקום שהנהגתו מוסתרת מאתנו, ובכך נטבע השימוש הקבוע בביטוי "גזירת המקום"

עניין זה אנו רואים בדרשת חז"ל בפרשת ק"ש 'בכל לבבך' שלא יהא ליבך חלוק על המקום, ומזה נבין מדוע בניחוס אבליים אומרים 'המקום ינחם אותך' לרמז על אותה הסתר שכביכול נפקד מקומו של הקב"ה, לכן מזכירים אנו 'המקום ינחם', וכן אתה אומר בעת הברכה למי שנאבד רכושו 'המקום ימלא חסרונו', המקום ירחם עליהם ויציאם מצרה לרווחה. הרי שהכנינו מקום מבטא השגחה בדרך הסתר.

ולפי זה אפשר ל' בדרך רמז בפרשתנו מה דאיתא במדרש עה"פ **ויצא יעקב** שאמר יעקב מאין יבוא עזרי, אך מיד התחזק ואמר מה אנא מוביד סברי מבוראי (שמה אני מאבד תקותי מבוראי) חס ושולם לית אנא מוביד סברי מבוראי אלא עזרי מעם ה'. זהו שהביא רש"י עה"פ ויצא יעקב **מלמד שיציאת מן 'המקום' עושה רושם**, שרעע כמימרא עלה לו ליעקב הספק באמונה מאחר שנסתר ממנו 'המקום' וזה עשה רושם שפנה הודה וכו' וע"ז הביא המדרש שתיכף חזיק עצמו ואמר עזרי מעם ה'.

ובזה יתבאר כל תחילת הפרשה כמין חומר, שבהמשך הילוכו נתקיים בו **ויפגע ב'מקום'** וילן שם **כי בא השמש** שהבין שמה שנראה לו העדר המקום, הוא בגלל **כי בא השמש** שהוא רק כעין הסתרה, ולכן **ויקח מאבני 'המקום'** דייקא וישם מראשותיו, ואחר כן **וישכב במקום** פירוש לחשב חשבונו של מקום, והנה בחלומו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה לרמז לו שהאדם יכול לטעות ולחשוב שהסולם מוצב ארצה והאמת שראשו מגיע השמימה כמו שביאר הרמב"ן שהראהו שכל אשר נעשה בארץ הכל הוא מגזירת עליון (גם הסיבה). **והראהו שהוא יתברך ניצב על הסולם, והוא מבטיחו בכל ההבטחות** ובכך יתחזק בלבבו גם כשיש הסתרה בבחינת מקום.

כשהקיץ יעקב משנתו אמר **אכן יש ה' ב'מקום' הזה**, שגם כשיש הסתרה ב'מקום' יש ה' (הויה מידת הרחמים). והוסיף עוד ואמר **מה נורא המקום הזה**, כמה צריך להיות זהיר ונפחד מהמקום הזה, שהוא פתח לנפילה באמונה, **וזה שער השמים**, שזה השער לה' צדיקים יבואו בו, שזה הניסיון להאדם לבדוק אותו באמונתו בו. ואח"כ **ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה** כדי לחזק בו אמונה זו, ואחר שהבין כל הנזכר לעיל **וישא יעקב רגליו וילך**.

וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם (כ"ט א) איתא במד"ר (ע"ה) "אמר ר' אחא (משלי י"ד ל) 'חיי בשרים לב מרפא' כיון שנתבשר בשורה טובה, טעין לבא לרגלוהי. הדא אמרה כרסא טעין לרגליו".

ביאור המדרש: שהיה צריך לומר וילך יעקב ולמה האריך לומר וישא יעקב רגליו הנה לכאורה הרגליים הם הנושאים את האדם ומה חידש לנו בזה? את זה מבאר ר' אחא **חיי בשרים-לב מרפא** שלב שמח נותן חיים לכל רקמות הבשר (בשרים מלשון בשורה). מכיוון שנתבשר בשורה טובה נשא לבו את רגליו, וזה שאומרים הבריות במשליהם **הכרס נושא את הרגליים** (ולא להיפך) וצ"ב כוונת המדרש?

בספר ילקוט לקח טוב מביא (בשם ספר מבאר העניינים) הסבר נפלא על דברי המדרש ע"פ ביאור הפסוק בקהלת "עת ללדת ועת למות" (פ"ג) הנה ידוע שכל מגילת קהלת מלא בדברי חכמה ומוסר, נשאלת השאלה מה בא שלמה המלך בחכמתו לומר בפסוק זה?

טבע העולם להתייחס בכל הדברים המתרחשים לאנושות שהוא תוצאה מהסיבה, כאשר נתאר לעצמנו שאדם שלא נפקד בזרע של קיימא ובמשך כל אותם השנים חקר ודרש ברופאים וצדיקים, והנה יום אחד נודע הדבר שצדיק בא לעיר, וילך האיש להתברך אצלו או שנודע על רופא מומחה שהגיע ארצה מעבר לים, וכשיגיע

היום שייחושע בזכות ברכת הצדיק או פעולת הרופא יאמר בלבו **חבל שלא התוועדתי אליהם כמה שנים קודם לכן**, שאז כבר היתה ישועתי מימים ימימה, ע"ז אמר **עת ללדת** שאם לא העת הזאת אין בשום כח לפעול הישועה ורק כשהגיע העת **יוכלו אלו להיות השליחים המציא הישועה**.

וכן הוא בעניין המוות, שרבים ההולכים לבית האבל מבררים מיד על מה ולמה מת האיש הזה, ומה גם אם הנפטר הוא איש צעיר או אז יאחזמם חיל ורעדה להבין באיזה סיבה נפטר כדי להרגיע צפונות ליבם הדואג, וכשישמעו שהנפטר לא שמר על בריאותו וכדו', יפטירו באוושת אנתח רווחה כאילו שעתה מבינים הם הסיבה

העלון יו"ל בחסות

קופירייטינג

פרסום גרפיקה יקט"ג אסטרטגיה בניית וקידום אתרים

גיתן להזמין גם קופירייטינג - רעיונות וכתובות שיווקות בלבד

טלפון: 073-73-70-930 פקס: 073-73-70-940

קדושה אהרן 12 ירושלים. דוא"ל: copyriting@gmail.com